

SENI BINA DAN STRUKTUR TAMAN PRINCE PHILIP

Prince Philip's Garden Architecture and Structure

Afrina Shafri Khan¹

Zainuddin Baco²

Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Malaysia Sabah,
Jalan UMS, 88400 Kota Kinabalu, Sabah

¹ *Afrinashafrikhan@gmail.com*

² *zainuddin@ums.edu.my*

Dihantar: 22 Mac 2025 / Penambahbaikan: 18 Jun 2025

Diterima: 1 November 2025 / Terbit: 31 Disember 2025

Abstrak

Artikel ini membincangkan seni bina, struktur dan perancangan landskap Taman Prince Philip yang terletak di Pantai Tanjung Aru, Kota Kinabalu, Sabah. Kajian ini memberi tumpuan kepada aspek lokasi, konsep dan rekaan taman, konfigurasi ruang, kemudahan awam, elemen landskap serta perancangan struktur baharu yang dirangka dalam konteks pemeliharaan tapak bersejarah dan pembangunan mampan. Metodologi kajian melibatkan analisis dokumen rasmi, pemerhatian lapangan dan temu bual bersama pihak pengurusan Tanjung Aru Eco Development. Dapatan kajian menunjukkan bahawa Taman Prince Philip dirancang berasaskan konsep Taman Sejarah Negara yang menekankan pemeliharaan nilai sejarah, kepentingan awam, kebolehcapaian, kelestarian alam sekitar dan penglibatan komuniti. Struktur dan susun atur taman ini direka untuk mengekalkan identiti landskap pesisir pantai sambil menyediakan ruang rekreasi, pendidikan dan sosial kepada masyarakat. Selain itu, penekanan terhadap aspek keselamatan, kebersihan dan penyelenggaraan berterusan memastikan taman ini kekal berfungsi sebagai ruang awam yang selamat dan lestari.

Kata Kunci : Taman Prince Philip, Tanjung Aru, Seni Bina Landskap, Tapak Warisan, Pembangunan Mampan

Abstract

This article examines the architectural design, structural planning, and landscape configuration of Prince Philip Park located at Tanjung Aru Beach, Kota Kinabalu, Sabah. The study focuses on the park's location, design concept, spatial configuration, public facilities, landscape elements, and proposed structural developments within the framework of heritage conservation and sustainable development. The research methodology includes document analysis, field observations, and interviews with representatives of Tanjung Aru Eco Development. The findings indicate that Prince Philip Park is conceptualised based on the principles of a National Historical Park, emphasising heritage preservation, public benefit, accessibility, environmental sustainability, and community engagement. The park's structural and spatial layout is designed to preserve its coastal landscape identity while providing recreational, educational, and social spaces for the public. Furthermore, continuous attention to safety, cleanliness, and maintenance ensures the park's function as a sustainable and secure public space.

Keywords : Prince Philip Park, Tanjung Aru, Landscape Architecture, Heritage Site, Sustainable Development

Pengenalan

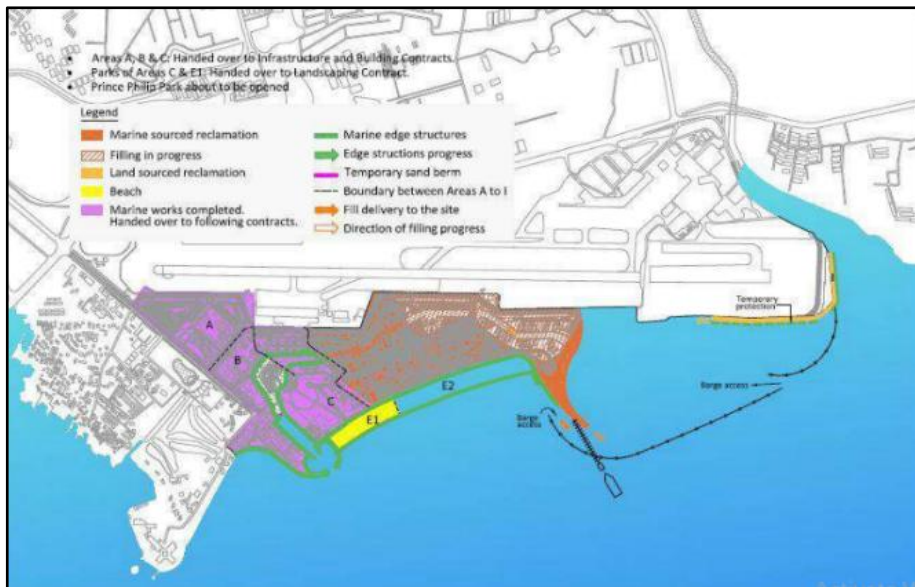
Tapak warisan memaparkan keindahan yang kaya dengan kepelbagaian seni bina, mencerminkan pengaruh budaya, agama dan sejarah yang unik yang membentuk setiap tamadun. Keajaiban seni bina yang ditemui di tapak warisan sering menunjukkan teknik pembinaan yang luar biasa. Tapak-tapak ini mempamerkan penguasaan ukiran batu, kerja batu, rangka kayu dan kaedah binaan tradisional yang lain. Seni bina di tapak warisan selalunya sarat dengan perlambangan dan makna. Setiap elemen reka bentuk, daripada pilihan bahan kepada susun atur dan hiasan, membawa kepentingan budaya dan agama. Struktur ini bukan sahaja bangunan berfungsi tetapi juga merangkumi nilai, kepercayaan, dan aspirasi masyarakat yang membinanya. Oleh itu, bab ini akan memfokuskan mengenai lokasi Taman Prince Philip, Konsep dan Rekaan Taman Prince Philip, Konfigurasi Rekaan Taman Prince Philip, Sudut Pandang Darat dan Kemudahan Taman, Tanaman dan Hiasan Taman, Perancangan dan Struktur Baru Taman Prince Philip serta Struktur Binaan yang akan dibina di kawasan Taman Prince Philip. Justeru,

perbincangan dalam bab menjurus kepada objektif kedua kajian ini iaitu menjelaskan seni bina dan struktur Taman Prince Philip, Tanjung Aru, Kota Kinabalu, Sabah.

Lokasi Taman Prince Philip

Taman Prince Philip terletak di kawasan Pantai Tanjung Aru, Kota Kinabalu, Sabah, iaitu kira-kira enam kilometer dari pusat bandar Kota Kinabalu. Kedudukannya yang strategik berhampiran Lapangan Terbang Antarabangsa Kota Kinabalu (KKIA), khususnya Terminal 2, menjadikan kawasan ini mudah diakses oleh penduduk tempatan dan pelawat. Terminal 2 merupakan terminal penerbangan tertua di Kota Kinabalu dan kini digunakan bagi penerbangan kargo, sewaan dan VIP. Selain itu, kawasan Tanjung Aru juga dihubungkan dengan rangkaian kereta api Sabah melalui Stesen Kereta Api Tanjung Aru, sekali gus meningkatkan tahap kebolehcapaian kawasan ini.

Taman Prince Philip terletak di kawasan Pantai Tanjung Aru, Kota Kinabalu, Sabah, iaitu kira-kira enam kilometer dari pusat bandar Kota Kinabalu. Kedudukannya yang strategik berhampiran Lapangan Terbang Antarabangsa Kota Kinabalu (KKIA), khususnya Terminal 2, menjadikan kawasan ini mudah diakses oleh penduduk tempatan dan pelawat. Terminal 2 merupakan terminal penerbangan tertua di Kota Kinabalu dan kini digunakan bagi penerbangan kargo, sewaan dan VIP. Selain itu, kawasan Tanjung Aru juga dihubungkan dengan rangkaian kereta api Sabah melalui Stesen Kereta Api Tanjung Aru, sekali gus meningkatkan tahap kebolehcapaian kawasan ini.

Peta 1: Peta Taman Prince Philip, Tanjung Aru Kota Kinabalu

Sumber: Tg. Aru Eco Development Sdn. Bhd., *Special Environmental Impact Assessment for Tg. Aru Eco Development*, Kota Kinabalu, Sabah, Kota Kinabalu: Environment Protection Department (EPD), 2014, hlm 2-18.

Dari segi susun atur kawasan, Taman Prince Philip terletak di antara Pantai Pertama dan Pantai Kedua Tanjung Aru. Kedudukan ini menjadikan taman tersebut sebagai kawasan peralihan antara pantai yang aktif dengan kawasan pantai yang lebih tenang. Taman ini dibina pada sekitar tahun 1960-an dan pada asalnya dikenali sebagai Taman Prince Philip sebelum dikenali juga sebagai Taman Pantai Tanjung Aru. Lokasinya yang menghadap laut menjadikan taman ini salah satu tempat utama untuk menikmati pemandangan matahari terbenam yang terkenal di Tanjung Aru. Persekitaran Taman Prince Philip dipenuhi dengan tumbuhan pantai seperti pokok aru (*Casuarina*), yang menjadi identiti utama kawasan Tanjung Aru. Kehadiran pokok-pokok ini memberikan suasana yang redup, sejuk dan selesa, sesuai untuk aktiviti riadah, perkelahan keluarga serta aktiviti santai pada waktu petang. Selain itu, kawasan taman ini turut menjadi habitat kepada beberapa spesies burung, sekali gus menyumbang kepada keseimbangan ekologi setempat. Secara keseluruhan, lokasi Taman Prince Philip memainkan peranan penting sebagai ruang awam pesisir pantai yang menghubungkan kawasan rekreasi, alam semula jadi dan pembangunan

bandar. Kedudukannya yang strategik serta persekitarannya yang selesa menjadikan taman ini signifikan kepada kehidupan sosial, rekreasi dan pelancongan di Kota Kinabalu.

Konsep dan Rekaan Taman Prince Philip

Perbincangan mengenai konsep dan rekaan Taman Prince Philip, Tanjung Aru, Kota Kinabalu yang akan diperincikan kepada Visi dan Misi Bandaraya Kota Kinabalu, objektif Pembangunan Taman Prince Philip, serta konsep rekaan taman tersebut.

Objektif Pembangunan Taman Prince Philip

Taman Prince Philip ditubuhkan untuk memelihara dan mentafsir tapak yang mempunyai kepentingan sejarah, budaya atau sosial (The Borneo Post, 2014). Taman ini bertujuan untuk melindungi dan mempamerkan warisan budaya dan peristiwa yang telah membentuk sejarah negara. Tumpuan utama Taman Bersejarah Negara adalah untuk memelihara bangunan bersejarah, struktur dan landskap, serta memperingati peristiwa, orang atau pergerakan penting dari masa lalu. Antara contoh yang sama dengan Taman Prince Philip ialah Taman Bersejarah Kebangsaan Kemerdekaan iaitu rumah kepada Liberty Bell dan Dewan Kemerdekaan, Taman Tentera Negara Gettysburg untuk memperingati Pertempuran Perang Saudara Gettysburg, dan Taman Sejarah Negara Appomattox Court House iaitu tapak penyerahan Jeneral Lee semasa Perang Saudara.

Tanjung Aru Eco Development juga mempunyai cabaran tambahan untuk memastikan tanpa gagal bahawa isu alam sekitar diberi keutamaan dan sasaran untuk mencapai Piawaian Indeks Bangunan Hijau mesti dipenuhi. Ini akan menyaksikan projek pembangunan eko ini membersihkan dan memulihkan pantai, laut dan tanah sekitarnya, dan semua pembuangan bahan pencemar ke laut akan dilarang. Struktur sedia ada termasuk di Patai Pertama Tanjung Aru akan dirobohkan, dan bangunan baharu perlu mematuhi Piawaian Indeks Bangunan Hijau. Lima puluh peratus, atau separuh, daripada tanah itu akan dikhaskan untuk kegunaan awam. Ia akan menelan belanja berbilion ringgit kerajaan untuk memastikan kejayaan Tanjung Aru Eco Development dan untuk mendapatkan pembiayaan yang diperlukan, Kerajaan Negeri mengambil beberapa langkah (Julia Chan, 2021). Ini

termasuk melibatkan pelabur tempatan dan asing, memastikan tempoh jangka panjang dan pembangunan hadapan air kelas pertama yang setanding dengan lokasi serantau yang lain. Pelaburan ini akan memacu ekonomi kita dan meningkatkan potensi pendapatan rakyat Malaysia di Sabah, dan dalam usaha kami untuk menarik pelabur, insentif cukai yang direka khas telah pun disediakan.

Ringkasnya, Taman Bersejarah Negara tertumpu pada pemeliharaan dan tafsiran mercu tanda sejarah dan budaya yang penting bagi memberikan pandangan tentang warisan negara dan peristiwa lampau. Tanjung Aru Eco Development ialah satu usaha besar yang diselia dan akan dilaksanakan oleh Tanjung Aru Eco Development Sdn Bhd, sebuah syarikat milik penuh Kerajaan di bawah Jabatan Ketua Menteri. Matlamat ini termasuk memulihkan pantai, menjana semula taman dan meremajakan pelancongan di kawasan ini. Tanjung Aru Eco Development adalah projek yang sangat diutamakan oleh negeri Sabah kerana ia adalah untuk rakyat Sabah. Tanjung Aru Eco Development ialah inisiatif strategik dengan sokongan padu Negeri dan Persekutuan, dan ia akan menjadi pintu masuk baharu, menambah tarikan pelancongan yang unik di Sabah. Pelan Induk juga memberi penekanan kepada kemudahan komuniti, kawasan lapang, landskap dan disokong oleh banyak ciri alam sekitar yang mampan.

Konsep Rekaan Taman

Konsep rekaan taman Prince Philip adalah berdasarkan Taman Sejarah Negara. Dalam konteks ini, terdapat beberapa indikator yang menunjukkan tapak tersebut sebagai Taman Sejarah Negara. Proses menetapkan tapak sebagai Taman Sejarah Negara melibatkan beberapa langkah dan kriteria. Antara konsep rekaan Taman Prince Philip ialah tapak tersebut mempunyai kepentingan sejarah yang luar biasa yang dikaitkan dengan peristiwa penting, orang atau pergerakan yang mempunyai kesan yang berkekalan terhadap sejarah negara. Ia harus dianggap penting dalam menceritakan kisah warisan di Sabah (Esther P Asing, 2023). Selain itu, Sumber Budaya juga merupakan salah satu konsep rekaan Taman Prince Philip. Tapak ini memiliki sejumlah besar sumber budaya, seperti bangunan bersejarah, struktur, tapak arkeologi atau landskap di mana sumber ini berfungsi untuk memahami naratif sejarah. Kepentingan sejarah dan budaya tapak hendaklah mempunyai kepentingan nasional, mengatasi kepentingan serantau atau tempatan.

Ia sepatutnya mewakili kisah warisan negara yang lebih luas. Seterusnya, mempunyai kepentingan dan Faedah Awam kepada Penubuhan Taman Prince Philip juga merupakan salah satu konsep rekaan taman tersebut. Dalam hal ini, taman tersebut harus memenuhi kepentingan awam dengan menyediakan peluang pendidikan dan rekreasi, memelihara warisan budaya, serta mempromosikan pelancongan (Esther P Asing, 2023).

Foto 1: Kawasan Hijau yang masih dikekalkan di Taman Prince Philip, Tanjung Aru

Sumber: Kajian Lapangan, 14 Ogos 2023

Kebolehlaksanaan dan sumber juga merupakan salah satu konsep rekaan Taman Prince Philip. Dalam konteks ini, Perkhidmatan Taman Prince Philip menilai kebolehlaksanaan mengurus tapak sebagai Taman Sejarah Negara. Ini termasuk menilai sumber yang diperlukan untuk pemeliharaan, tafsiran dan perkhidmatan pelawat. Untuk menetapkan tapak sebagai Taman Sejarah Negara, rang undang-undang mesti diperkenalkan di Kongres, khususnya mengenal pasti tapak dan kepentingan sejarahnya. Rang undang-undang itu melalui proses perundangan, termasuk semakan jawatankuasa dan undian di kedua-dua Dewan Rakyat dan Dewan Negara. Jika rang undang-undang itu diluluskan oleh Kongres, ia dihantar kepada Presiden untuk kelulusan. Setelah ditandatangani oleh Presiden, tapak tersebut secara rasmi menjadi Taman Sejarah Negara (Esther P Asing, 2023). Oleh itu, adalah penting untuk ambil perhatian bahawa tidak semua tapak

bersejarah menjadi Taman Bersejarah Negara. Sesetengah tapak mungkin menerima sebutan lain, seperti Tapak Bersejarah Negara, Taman Medan Perang Negara, Monumen Negara atau Kawasan Warisan Negara, bergantung pada ciri dan kepentingan uniknya. Proses untuk menetapkan jenis tapak yang berbeza ini mungkin berbeza sedikit, tetapi semuanya melalui proses penilaian perundangan dan pentadbiran yang serupa.

Konfigurasi Rekaan Taman Prince Philip

Konfigurasi rekaan Taman Prince Philip melibatkan pertimbangan teliti beberapa faktor untuk memastikan pemeliharaan dan pemuliharaan serta kepentingan sejarahnya terjaga sambil memberikan pengalaman yang menarik dan pendidikan untuk pelawat. Pemeliharaan integriti sejarah tapak adalah yang terpenting. Dalam konteks ini, ia mungkin melibatkan proses pemulihan dan mengekalkan bangunan bersejarah, struktur, landskap dan artifak kepada tempoh asal atau pentingnya. Melaksanakan langkah pemuliharaan dan penyelenggaraan tetap akan membantu melindungi sumber budaya ini untuk generasi akan datang.

Foto 2: Kemudahan kawasan tempat teduh dan Kawasan berkelah

Sumber: Kajian Lapangan, 14 Ogos 2023

Konfigurasi yang pertama dalam membuat rekaan Taman Prince Philip ialah Perancangan Tafsiran. Pihak Tanjung Aru Eco Development telah membangunkan pelan tafsiran yang menyerlahkan kepentingan sejarah tapak dan menceritakan kisah uniknya. Elemen tafsiran seperti pameran, papan tanda, paparan multimedia dan program interaktif yang melibatkan pelawat dan menyampaikan konteks dan kepentingan sejarah tapak. Seterusnya pihak pengurusan juga membuat konfigurasi rekaan Pusat Pelawat. Dalam konteks ini, pusat pelawat yang direka dengan baik berfungsi sebagai pintu masuk ke Taman Prince Philip. Ia harus menyediakan orientasi, maklumat dan sumber pendidikan tentang sejarah tapak, kepentingan budaya dan garis panduan pelawat. Pengurusan Taman Prince Philip juga menggunakan konfigurasi kebolehcapaian dan peredaran tapak. Dalam Konteks ini, pihak pengurusan memastikan tapak tersebut boleh diakses oleh semua pelawat, termasuk mereka yang menghadapi cabaran mobiliti. Reka bentuk laluan, laluan pejalan kaki dan kemudahan yang menampung kebolehan berbeza sambil mengekalkan ciri sejarah tapak. Pencarian laluan dan papan tanda yang jelas adalah penting untuk membimbing pelawat.

Landskap dan Reka Bentuk Tapak juga merupakan konfigurasi utama dalam rekaan Taman Prince Philip. Ini kerana reka bentuk landskap Taman prince Philip akan melengkapkan dan meningkatkan persekitaran bersejarah. Pertimbangan telah dilakukan untuk menyepadukan penanaman asli bagi kesesuaian mengikut sejarah serta ciri yang sesuai dengan tempoh dan ruang rekreasi yang sejajar dengan sejarah dan tujuan tapak. Selain itu, kemampunan juga merupakan konfigurasi utama dalam rekaan bentuk taman Prince Philip. Ini dikatakan demikian kerana, Taman Prince Philip menekankan kemampunan dan amalan mesra alam dalam reka bentuk dan operasi tapak. Pihak Tanjung Aru Eco Development telah meksanakan infrastruktur cekap tenaga, sistem pengurusan sisa dan bahan binaan yang mampan untuk meminimumkan kesan alam sekitar tapak.

Seterusnya pihak Tanjung Aru Eco Development juga telah membuat garis panduan pemeliharaan dalam konfigurasi rekaan Taman Prince Philip. Dalam konteks ini, pihak Tanjung Aru Eco Development mewujudkan garis panduan dan sekatan pemeliharaan untuk melindungi integriti struktur dan landskap bersejarah. Garis panduan ini harus menangani sebarang pengubahsuaian atau penambahan yang dibuat pada tapak dan memastikan ia mematuhi ciri sejarah kawasan tersebut. Penglibatan Komuniti juga merupakan salah satu konfigurasi

yang dititikberatkan dalam rekaan bentuk Taman Prince Philip. Dalam konteks ini, pembinaan taman Prince Philip telah melibatkan komuniti tempatan, ahli sejarah, pakar dan pihak berkepentingan dalam proses reka bentuk untuk memastikan Tapak Bersejarah tersebut mencerminkan kepentingan budayanya dengan tepat.

Pertimbangkan input dan terlibat dalam jangkauan pendidikan dan kerjasama dengan sekolah dan organisasi tempatan. Akhir sekali, pihak Tanjung Aru Eco Development juga telah menubuhkan Pelan Pengurusan Jangka Panjang iaitu dengan membuat rancangan pengurusan jangka panjang yang komprehensif untuk menangani usaha pemeliharaan, penyelenggaraan dan tafsiran yang berterusan. Pelan ini harus menggariskan strategi untuk pembiayaan, kakitangan, dan perkongsian untuk mengekalkan Tapak Bersejarah Taman Prince Philip dari semasa ke semasa. Justeru, merekabentuk Tapak Bersejarah Taman Prince Philip ialah usaha kolaboratif yang memerlukan keseimbangan antara memelihara keaslian sejarah dan menyediakan pengalaman yang memperkayakan pelawat. Dengan mempertimbangkan dengan teliti kepentingan sejarah tapak dan melibatkan komuniti serta pihak berkepentingan, Tapak Bersejarah Taman Prince Philip boleh menjadi sumber pendidikan dan budaya yang berharga untuk generasi akan datang.

Perancangan dan Struktur Baru

Berdasarkan temubual yang dilakukan, perancangan pembangunan taman ini dari sudut strukturnya sentiasa dipantau untuk memastikan fasiliti, infrastruktur dan binaan yang telah lama didirikan sejak taman ini diiktiraf sebagai tapak warisan sejarah negeri sentiasa mendapat penyelenggaraan yang diperlukan. Dalam sesi temubual yang sama dinyatakan bahawa perancangan pembangunan taman tersebut adalah hal dibawah perbincangan berterusan melibatkan bukan sahaja pihak Tanjung Aru Eco Development malah melibatkan pendapat dan persetujuan Ketua Menteri Sabah. Dalam hal ini, informan menyatakan ianya sulit untuk dimaklumkan kepada penyelidik. Informan turut menyatakan bahawa sebarang hasil persetujuan mesyuarat yang dikeluarkan oleh Ketua Menteri akan diumumkan melalui akhbar tempatan.

Foto 3: Pokok-pokok yang di tanam di sepanjang jalan kawasan taman atau di sekeliling taman rekreasi awam

Sumber: Kajian Lapangan, 14 Ogos 2023

Meskipun begitu, informen tetap berkongsi aspek-aspek penting yang ditekankan oleh pihak pengurusan taman tersebut untuk memastikan taman itu kekal mendapat kunjungan orang awam sekaligus menyampaikan matlamat asal pembinaan Taman Prince Philip iaitu untuk mengangkat nilai sejarahnya yang signifikan untuk sumber warisan sejarah tempatan. Aspek-aspek yang dikongsikan meliputi keselamatan, kebersihan dan penyelenggaraan. Menurut pengurusan Tanjung Aru Eco Development, sejak Tanjung Aru diambil alih daripada Dewan Bandaraya Kota Kinabalu (DBKK) terdapat lebih 30 orang yang ditugaskan untuk menguruskan penyelenggaraan seperti mengurus rumput, memungut sampah serta menjaga keselamatan selama 24 jam 7 hari (Esther P Asing, 2023). Melaksanakan keselamatan 24 jam di taman adalah penting untuk memastikan keselamatan dan kesejahteraan pelawat, melindungi aset taman, dan mencegah vandalisme dan aktiviti yang tidak dibenarkan. Melalui perspektif penyelidik, dapat diperhatikan sememangnya keselamatan di Pantai Tanjung Aru termasuk Taman Prince Philip adalah dikawal dengan rapi serta keselamatan yang terjaga setiap masa. Apa yang dapat dibandingkan melalui zaman penyeliaan DBKK dan Tanjung Aru Eco Development, penyeliaan di bawah Tanjung Aru Eco Development adalah lebih terjaga dan sistematik berbanding penyeliaan di bawah DBKK. Kenyataan tersebut boleh dibuktikan melalui liputan akhbar yang dikeluarkan oleh Malaysia News Yahoo yang menyatakan;

"However, TAEDSB has to cover shortfall in upkeep and maintenance expenditures. No less than 30 full time general workers have been hired to maintain the upkeep of the park including employees for grass-cutting, rubbish collection, basic landscaping, beach and drain cleaning, parking attendants and 24-hour security workers who also assist in the control of traffic during peak hours at the roundabout." (Esther P Asing, 2023).

Dalam konteks ini, pernyataan tersebut menyatakan terdapat sekurang-kurangnya 30 pekerja sepenuh masa yang telah diupah untuk mengekalkan pemeliharaan taman, termasuk individu untuk mengendalikan tugas seperti memotong rumput, mengutip sampah, landskap asas, pantai dan pembersihan longkang, tugas penjaga tempat letak kereta, dan anggota keselamatan 24 jam yang turut membantu menguruskan lalu lintas di bulatan pada waktu puncak.

Kesimpulan

Secara keseluruhannya, konsep dan rekaan taman menunjukkan bahawa Taman Prince Philip dirancang berasaskan pendekatan Taman Sejarah Negara, yang menekankan pemeliharaan nilai sejarah, kepentingan awam, pendidikan warisan serta pembangunan yang lestari. Konfigurasi rekaan taman ini memperlihatkan usaha mengekalkan keaslian landskap pantai, elemen semula jadi dan struktur sedia ada, sambil disesuaikan dengan keperluan pengunjung moden melalui penyediaan kemudahan awam yang terancang dan mesra pengguna. Selain itu, kajian ini turut mendapati bahawa perancangan dan struktur baharu di Taman Prince Philip dilaksanakan secara berhati-hati dan berperingkat, dengan mengambil kira aspek pemeliharaan warisan, keselamatan, kebersihan serta penyelenggaraan berterusan. Peranan Tanjung Aru Eco Development dalam mengurus dan menyelia taman ini telah meningkatkan tahap pengurusan yang lebih sistematik berbanding sebelum ini, sekali gus memastikan taman ini kekal berfungsi sebagai ruang awam yang selamat dan terpelihara. Kesimpulannya, Taman Prince Philip bukan sekadar sebuah taman rekreasi, tetapi merupakan simbol kesinambungan sejarah, landskap budaya dan identiti bandar Kota Kinabalu. Pemeliharaan dan pembangunan berterusan taman ini amat penting bagi memastikan

nilainya sebagai tapak warisan dapat dikekalkan dan dimanfaatkan oleh generasi masa kini dan akan datang.

Rujukan

Sumber Akhbar

The Borneo Post. (2014). PAM Sabah backs call to preserve Prince Philip Park. Kota Kinabalu, Sabah, 29 Mei.

Sumber Temu Bual

Esther P Asing. (2023). Temu bual bersama Esther P. Asing (56 tahun), Pengarah Pentadbiran Sumber Manusia, Pembangunan Eko Tanjung Aru, berkaitan pengurusan Taman Prince Philip, 24 Mei, jam 2.00 petang–3.00 petang, Kota Kinabalu, Sabah.

Sumber Internet

Kota Kinabalu Airport. (2023). Kota Kinabalu Airport Terminal 2. Diakses pada 8 Mac 2023 daripada <https://www.kota-kinabalu-airport.com/terminal-2.php>

Sabah Tourism Board. (2023). Tanjung Aru Beach. Diakses pada 8 Mac 2023 daripada <https://sabahtourism.com/destination/tanjung-ar-beach/?locale=en>

Olombon. (2008). Tanjung Aru Beach. Diakses pada 5 Ogos 2023 daripada <https://beautifulkk.com/2008/07/12/tanjung-ar-beach/>

Chan, J. (2021). Sabah CM says controversial beachfront project in Tg Aru will now be a scaled-down version. Kota Kinabalu: Malay Mail. Diakses pada 5 Ogos 2023 daripada <https://www.malaymail.com/news/malaysia/2021/09/07/sabah-cm-says-controversial-beachfront-project-in-tg-ar-will-now-be-a-scal/2003715>

Chan, J. (2023). In Sabah, Tanjung Aru management cites safety and dirty water concerns for Third Beach restricted access. Diakses pada 8 Ogos 2023 daripada <https://malaysia.news.yahoo.com/sabah-tanjung-ar-management-cites>